

כלים לדברים הרוחניים העליונים, וכל דבר שְׁנָאָה ביותר ויפה ביותר - הרוחניות שלה גם כן יותר גדול וקדוש¹⁶. למשל הַלְאָנֶט קאָרט שמצוייר בה העולם, וכל כפר וכפר, וכל עיר ועיר, וכל כרך וכרך; לכפר - הציון קטן, רק נקודה קטנה בממד. ועל עיר - נקודה יותר גדולה, ועל הכרך - הציון גדול ביותר, ועל עיר מלוכה - הציון יותר גדול. והנמשל ממילא מובן, לכך ארץ ישראל הוא יפה ומשובח בכל דבר מכל הארצות שבעולם¹⁷, ולא תחסר כל בה - לפי שרוחניות שלה מְכֻוֹן לארץ העליונה, על כן הכלי יותר משובח ומפואר בכל מיני יופי מכל הארצות שבעולם. על כן בא אזהרות גדולות בארץ ישראל, שלא לטעות אחר גשמיותה¹⁸ וְכִי תִפְאָה הִיא לְעֵינֵי, רק להביט אל רוחניות הדברים שהוא קודש

והנה, כל הדברים גשמיים נקראים אלה¹⁹, שהוא דבר ממש ויש. ומי נקרא עולם המחשבה²⁰, כידוע מספרי קודש. ואדם צריך להביט אל רוחניות הדברים כנזכר לעיל, ולחבר הגשמיות אל הרוחניות אל שרשו למעלה, נמצא מחבר מי עם אלה, דהיינו עולם המחשבה - הנקרא מי, עם עולם המעשה - הנקרא אלה שהוא דבר ממש ויש, כנזכר לעיל. ומי עם אלה הרי שֵׁם אֱלֹהִים²¹, ומרמז למדריגה עליונה לממד שנקרא אֱלֹהִים חַיִּים²² (דברים ה כב), כידוע. וזה פירוש הפסוק שאו מרום עיניכם וראו ימי בראשית, מי דוקא, דהיינו עולם המחשבה הנקרא מי כנזכר לעיל, בראשית דהיינו כל הדברים גשמיים הנקראים אלה כנזכר לעיל. והנה מי שאין עושה כנזכר לעיל ואין מביט לרוחניות של דברי גשמיות, רק שמתאוה אל הגשמיות של הדברים, והולך אחר התאוה - הרי דבוק בהטבע של העולם, ואלהים גימטריא הטבע - אזי הוא תחת אלהים ושורין עליו דינים וקטרוגים מלמעלה, כי דבוק בקטנות²³.

ולכך כתיב וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה, פירש רש"י²⁴, מי אלה שאינם ראויין לברכה, שירבעם יוצא מאפרים כו'. ולדבריו הפירוש מי אלה כו' דהיינו שלא יהיו מחברים מי - אלה כנזכר לעיל, וְנִרְגָן מִפְּרִי אֶלְנֹף²⁵ - ממילא אינם ראויין לברכה, עד שהתפלל יוסף הצדיק כו'²⁶. מה שאין כן כשמביט בכל הדברים אל שרשן שהוא הרוחניות, ומחבר מי עם אלה כנזכר לעיל - אזי דבוק הוא באלהים חיים שהוא עולם הבינה, כידוע מספרי הקודש²⁷.

והנה מצינו בגמרא דכתובות (קד א)²⁸ שרבינו הקדוש קודם מותו זקף עשר אצבעותיו למעלה כו', ולא נהנתי מעולם הזה אפילו באצבע קטנה. והוא היה רק ניצוץ של יעקב אבינו ע"ה²⁹, כדאיתא בספרי הקודש³⁰. ועל כן קרא על עצמו ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, עיין שם³¹. והיינו כנזכר לעיל, שלא הביט אל גשמיותן של כל הדברים - רק הביט אל רוחניותן של דבר

¹⁶ תורת המגיד בראשית פרשת וישב: צאינה וראינה בנות ציון וגו', פי' צאינה מגשמיות, אלא תראה תמיד בפנימיות הדבר ולא בגשמיותו, וזהו שכתב וראינה בנות ציון, ר"ל למשל יופי של האשה הגשמיות, שלזה היופי קורא בנות ציון, כלומר שהוא רק ציון וסימן ליופי שלמעלה, ששורה עליה ניצוץ של יופי מעולם התפארת כביכול, ואין אדם רשאי לדבק ביופי זה התחתון, אלא אם באה כנגדו פתאום יש לו לדבק על ידי יופי זה ליופי של מעלה, וזהו שאמר במלך שלמה, ר"ל היופי זה של האשה רק ציון וסימן שבמלך שלמה ר"ל בהקב"ה.

¹⁷ ספרי דברים פרשת עקב: בשעה שיצאו ממצרים, שהיו אומרים שמא לא נכנס לארץ יפה כזו, אמר להם המקום, כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים, מגיד שארץ ישראל משובחת ממנה

¹⁸ מאור ושמש ויקרא פרשת קדושים: דהנה כוונת הבורא ברוך הוא וברוך שמו היה בזה שנתן לבני ישראל ארץ הקדושה, מחמת שהוא ארץ אשר אֵינָהּ מְחֻקִּים, כי הוא מכוון כנגד 'ארץ עליונה' אשר היא נקראת 'מלכות שמים', וממילא בְּקֵל יוכל אדם לבוא שם לעבוד ה' באמת. אבל אֵלֶיהָ יִקְוֶה בָּהּ, מחמת שהיא אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ וכל התענוגים של העולם הזה, גם כן שכיח בה על כן יוכל אדם ח"ו למשוך עצמו לגשמיות ולשכוח לעבוד ה' באמת, ובפרט כשבאו ישראל לארץ מצאו בתים מלאים כל טוב וזיתים וכרמים מלאים פרות, ובדאי יכלו מיד למשוך אחר הגשמיות; על כן עצה היעוצה לזה שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל, שִׁי־עַד האדם כל טוב שנותן לו השם יתברך - לא נותן לו בשביל עצמו, רק כדי להיות משפיע מטובו לאחרים, והשי"ת לא עשה אותו רק כמו גזבר על כל הטוב כדי לחלק לעניים, ולא לחשוב בעצמו כלל שהוא שלו, רק שיהיה לו בו רק חלק כחלק העני, ובזה יוכל האדם לבוא לעבודת ה' באמת.

¹⁹ בת עין שמות פרשת משפטים: שאמר הכתוב וראו מי ברא אלה פירוש שידוע מאמר חז"ל אלה קש"ה פירוש שאל"ה מרמז על דברים גשמיים ובתוכם גיז' חיות אלהות כדאיתא בע"ח שהעולם נברא בצירופי אותיות של אלפא ביתא ואות א' הוא התחלת כל האותיות ואות למ"ד הוא אמצע האותיות והן הם הבחינת קדושה המחיה כל העולם וכל אשר בו. ואת ה"א מרמז על הגשמיות וחומר של כלם כמאמר חז"ל ה"א נברא העולם. וזהו מי ברא אלה

²⁰ זוהר - הקדמה דף א עמוד ב ר' אלעזר פתח (ישעיה מ') שאו (ד' ל' א) מרום עיניכם וראו מי ברא אלה שאו מרום עיניכם לאן אתה, לאתר דכל עינין תליאן ליה, ומאן איהו פתח עינים, ותמן תנדעון דהאי סתים עתיקא דקיימא לשאלה, ברא אלה, ומאן איהו, מ"י, והוא (שמות ק"מ א) דאקרי מקצה השמים לעילא, דכלא קיימא ברשותיה, ועל דקיימא לשאלה ואיהו בארס סתים ולא אתגליא אקרי מ"י דהא לעילא לית תמן שאלה

²¹ זוהר - הקדמה דף ד עמוד א: דנטל קודשא בריך הוא מי ושדי באלה ואתעביד אלהים
²² דברים פרק ה (ואתחנן): (כג) כִּי מִי קָל־בְּשָׂר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל־אֱלֹהִים חַיִּים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כְּמִנּוּ יְיָחִי:

²³ זוהר כרך ב פרשת פקודי דף רנז עמוד א: דאית אלהים חיים דאיהו לעילא לעילא סתים מכלא בחינת הצמצום

²⁴ רש"י פרק מח: (ח) וירא ישראל את בני יוסף - בקש לברכם ונסתלקה שכינה ממנו, לפי שעתידי ירבעם ואחאב לצאת מאפרים, ויהו ובניו ממנשה: ויאמר מי אלה - מהיכן יצאו אלו שאינן ראויין לברכה:

²⁵ משלי פרק טז פסוק כח: (כח) אֵישׁ תְּהַפֹּכֹת יִשְׁלַח מִדָּוָן וְנִרְגָן מִפְּרִי אֶלְנֹף:

²⁶ רש"י: (כח) ונרגן מפריד אלוף - וע"י ריגונו ותרעומתו מפריד ממנו אלופו של עולם:

²⁷ רש"י פרק מח: (ט) בזה - [הראה לו] שטר אירוסין ושטר כתובה, ובקש יוסף רחמים על הדבר ונחה עליו רוח הקדש:

²⁸ זוהר - רעיא מהימנא כרך ג (במדבר) פרשת פנחס דף רמה עמוד א: אלהים חיים בינה

²⁹ תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קד עמוד א: בשעת פטירתו של רבי, זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה, אמר: רבש"ע, גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהייתי אפילו באצבע קטנה, יהי רצון מלפניך שיהא שלום במנוחתי, יצתה ב"ק ואמרה: יבא שלום ינוחו על משכבותם.

³⁰ רש"י: ולא נהייתי בעולם הזה - [אפילו] לפי טורח שיגעתי באצבע קטנה שלי.

³¹ ילקוט ראובני פרשת תולדות: הביא בשם חסד לאברהם עשו ויעקב היו גלגולי אנטונינום ורבי. אנטונינום היה גלגולו דעשו ורבי היה גלגולו ויעקב שתיקן אתה קדוש ולכן נקרא רבי יהודא נשיא ראשי תיבות ניצוץ של יעקב אבינו ובזכות יעקב ניתנה תורה שבכתב ורבי סידר תורה שבעל פה עכ"ל ילקוט ראובני.

³² ספר מגלה עמוקות על התורה - פרשת ויחי: שנקרא רבינו הקדוש על שלא הכניס ידו למטה מטבורו ז"ש ליוסף שים נא ירך אין נא אלא עתה ישם הוא ידו תחת ירכו וכל ימי לא הכניס יעקב הקדוש את ידו לכן תיקן יעקב ברכת אתה קדוש ובכל מקום שאתה מוצא קדושה אתה מוצא גדר ערוה ויעקב תיקן עריות ולפי שרבינו הקדוש הוא ניצוץ נקרא ג"כ קדוש לכן קרא רבינו הקדוש על עצמו (בירושלמי) ויחי

³³ בראשית רבה (וילנא) פרשה צו סימן ה (ויחי): בחייו היה דר בצפורי שבע עשרה שנה והיה קורא על עצמו ויחי יעקב בארץ מצרים י"ז שנה

ודבר, וחיבר מי עם אלה כנזכר לעיל, ואז היה דבוק באלהים חיים כנזכר לעיל. ומכל שכן יעקב אבינו גופא שלא נהנה מן העולם הזה כלום, רק היה דבוק באלהים חיים כנזכר לעיל, והוא היה המובחר שבאבות

והנה באדם יש עצם קטן הנקרא לוז שלא נהנה מעץ הדעת, לפי שאין לו שום הנאה ממאכל כל ששת ימים - רק מסעודת מוצאי שבת, כידוע³². והוא חי לעולם³³, וממנו יהיה תחיית המתים לכל הגוף לעתיד לבוא³⁴, ויהיה כחמירא לעיסה, כדאיתא בזוהר הקדוש (ח"א סט א)³⁵. והנה, מי שלא נהנה מעולם הזה, רק כנזכר לעיל - שמביט אל רוחניותו של כל הדברים, נקרא גם כן 'לוז' שהוא במדרגת עצם לוז הנ"ל. ומי הוא שיכול להתפאר בכך שלא נהנה כלל כל ימיו מעולם הזה, רק מצינו גבי רבינו הקדוש כנזכר לעיל, ומכל שכן יעקב אבינו שהיה המובחר שבאבות, ורבינו הקדוש היה רק ניצוץ ממנו. ולזה כתיב לעיל בפרשת וישלח ויבא יעקב 'לוזה' כנזכר לעיל, דהיינו שבא במדרגת 'לוז' כנזכר לעיל, הגם שהיה בארץ כנען ששם כל תאוות עולם הזה בכל מיני יופי והידור מכל ארצות שבעולם, אף על פי כן לא הביט רק אל רוחניותו של כל דבר ודבר כנזכר לעיל, והיה דבוק באלהים חיים כנזכר לעיל

ועל כן אמרו חכמינו ז"ל (תענית ה ב) יעקב אבינו לא מת³⁶, מחמת שהוא מדרגת 'לוז'. ויברך אותו וגו' ואת הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתננה ולזרעך אחריך אתן את הארץ דהיינו שיהיה זרעו גם כן כמותו, שלא להביט אל גשמיותו של הדברים ולא ליהנות מהעולם הזה רק להיות דבוק באלהים חיים כנזכר לעיל, לחבר מי לאלה כנזכר לעיל, וזה ולזרעך אחריך דייקא, שיהיה כמוך במדרגה זו כנזכר לעיל.

ולזה כתיב גם כן כאן בפרשה 'אל שדי' נראה אלי 'בלוזה' דייקא, כנזכר לעיל, ונתתי את הארץ הזאת 'לזרעך אחריך' דייקא, כנזכר לעיל, אחוזת עולם דהיינו כשהיו במדרגה כמוך - אזי יהיה להם אחוזת עולם ולא יהיו יכולים שום אומה ולשון שבעולם לגרשם מארץ ישראל, וכן נזכה לבוא למדרגה זו, ונבוא לארץ ישראל בביאת משיח במהרה בימינו אמן, ודו"ק

וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְנוּ אִבְתֵּי לִפְנֵי אַבְרָהָם וַיִּצְחָק הָאֱלֹהִים הֲרַעָה אֹתִי מְעוּדֵי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. הַמְלֶאֶךְ הַגָּאֵל אֹתִי מִכָּל יַעַיְרָ אֶת הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אִבְתֵּי אַבְרָהָם וַיִּצְחָק וַיִּדְגוּ לְרֵב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ³⁷. ראו להבין, מה היתה כוונת יעקב אבינו, ומה היא ברכה זו ש'יקרא בהם שמו ושם אבותיו'³⁸, גם, מדוע כָּפַל הלשון, שאמר ושם אבותי אברהם ויצחק שהיה די באמר 'ושם אבותי' לבד, וכי לא ידענו שהם אברהם ויצחק³⁹.

ונראה לי לפרש בדרך רמז, כי הנה ידוע שהשפע אשר הושפע על ידי אתערותא דלתתא הוא כולו חסד⁴⁰, כי העיקר הוא אתערותא דלתתא לייחד ולקשר הכל מתתא לעילא, מעולם אל עולם עד אין סוף ב"ה, ומשם ההשפעה יורדת על ידי השתלשלות עד למטה בעולם התחתון⁴¹. עוד נקדים, לבאר הפסוק בפרשת בחוקותי (ויקרא כו מב) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֵר וְהָאָרֶץ אֲזָכֵר. קשה, דהוה ליה למימר בהיפוך 'אברהם יצחק ויעקב'. אך ידוע הוא כוונת התקיעות בראש השנה, תקיעה שברים תרועה; התקיעה - הוא נגד אברהם, ושברים - נגד יצחק, תרועה - נגד

³² ספר שבלי הלקט ענין שבת סימן קל: וצריך אדם להסדיר שולחנו במוצאי שבת דאמר רב חנינא לעולם יסדיר אדם שולחנו במוצאי שבת אף על פי שאינו צריך אלא לכזית משל שמלויין את המלך ביציאתו כשם שמלויין אותו בכניסתו ובסידורים מפרש אבר אחד יש בו באדם ונסכו שמו ואינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת.

³³ **חמדת אליה רבה:** טעם מדוע עצם נסכו אינו נפסד: כתב הלבוש אמרו חכמים אבר אחד נברא באדם ונסכו שמו ואינו נהנה בשום אכילה שאינה האדם אלא כשיאכל במוצאי שבת ללוותה, וכתב ע"כ האליה רבה א"כ לא נהנה מעץ הדעת לכך אינו נפסד. שמעתי, כתב המטה משה לוז שמה וממנו נתהוו האדם בעצם הוטיפה, וכאשר ימות האדם העצם זה אינו נימוח ואפילו יכניסו באש אינו נשרף ובריחים אינו נטחן בפטיש אינו מתפוצץ וממנו יחיה האדם לעת התחייה, והוא המקבל עונג ועונש אחר מיתת האדם ועצם הזה שרשו ועיקרו מעצם השמים

³⁴ בראשית רבה (וילנא) פרשה כח סימן ג: רבי יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק אמר אפילו לוז של שדרה, שממנו הקדוש ברוך הוא מציץ את האדם לע"ל = לעתיד לבוא = נמחה, אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניא א"ל מהיכן הקדוש ברוך הוא מציץ את האדם לעתיד לבא, א"ל מלוז של שדרה א"ל מנין אתה יודע א"ל איתיתיה לידי ואנא מודע לך, טחנו ברחים ולא נטחן, שרפו באש ולא נשרף, נתנו במים ולא נמחה, נתנו על הסדן והתחיל מכה עליו בפטיש נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלום.

³⁵ זוהר כרך א (בראשית) פרשת נח דף סט עמוד א: דהא גרמא חד דאשתאר ביה בבר נש תחות ארעא והוא גרמא יתעביד כחמירא בעיסה ועליה יבני קודשא בריך הוא כל גופא

³⁶ תלמוד בבלי מסכת תענית דף ה עמוד ב: אמר רבי יוחנן: יעקב אבינו לא מת. - אמר ליה: וכי בכדי ספדו ספדניא וחנוטו חנטייא וקברו קברייא? - אמר ליה: מקרא אני דורש, שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים - אף הוא בחיים.

³⁷ בראשית פרק מח: (טו) וַיְבָרֵךְ אֶת-יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְנוּ אִבְתֵּי לִפְנֵי אַבְרָהָם וַיִּצְחָק הָאֱלֹהִים הֲרַעָה אֹתִי מְעוּדֵי עַד-הַיּוֹם הַזֶּה: (טז) הַמְלֶאֶךְ הַגָּאֵל אֹתִי מִכָּל-יַעַיְרָ אֶת-הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אִבְתֵּי אַבְרָהָם וַיִּצְחָק וַיִּדְגוּ לְרֵב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:

³⁸ אלשיך פרשת יחי: טו. מה ענין הקרא בהם שמו ושם אבותיו, כי הלא גם בכל ישראל נקרא שמם.

³⁹ אלשיך פרשת יחי: טז. מי לא ידע כי אבותיו הם אברהם ויצחק.

⁴⁰ מאור ושמש בראשית פרשת לך לך: הטעם שעלה ברצון הש"ת שמששת ימי בראשית והלאה לא יהיה היחוד רק על ידי אתערותא דלתתא הוא, כי כשהיחוד הוא מתתא לעילא - מסתמא עומדים מסכים שמבדילים, והוצים לבטל את הצדיק מעבודתו. והצדיק מוסר נפשו בכל רגע - בזה הוא מסיר המסכים המבדילים. וכל עוד שקמים עליו יותר - הוא מוסר נפשו על קדושת שמו יתברך שמו, עד שמסיר כל המסכים, ונמתקין הגבורות בשרשם, ואז היחוד כולו רחמים, וממשיך השפעות לאין שיעור. מה שאין כן כשהיחוד הוא בלתי אתערותא דלתתא, אי אפשר שלא יהיה בו קצת דין

⁴¹ מאור ושמש שמות פרשת בשלח: והנה על ידי אתערותא דלתתא הוא מעלה המים נוקבין עד המלכות, ומלכות מעלה המים נוקבין לעולם שלמעלה הימנו, וכן מעולם לעולם עד בינה; ומבינה למעלה - אין בכח שום האדם להעלות מים נוקבין, ושם צריך להיות היחוד מיניה וביה, רצה לומר שבינה תעלה מים נוקבין לעולם שלמעלה ממנו, וכן מעולם לעולם עד העתיקא, ונתגלו המים דְכֹרְיִן, ועל ידי זה נפעל נסים ונפלאות לישראל.

⁴² ויקרא פרק כו פסוק מב (בחוקותי): וְזָכַרְתִּי אֶת-בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף אֶת-בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת-בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֵר וְהָאָרֶץ אֲזָכֵר:

רש"י: וזכרתי את בריתי יעקב - למה נמנו אבות אחרונות, לומר כדאי הוא יעקב הקטן לכך, ואם אינו כדאי הרי יצחק עמו, ואם אינו כדאי, הרי אברהם עמו, שהוא כדאי. ולמה לא נאמר זכירה ביצחק, אלא אפרו של יצחק נראה לפני צבור ומונח על המזבח:

יעקב⁴³. כי אברהם - הוא כולו חסד והוא ימין, ויעקב - הוא רחמים משמאל, ויצחק - שהוא גבורות יהיה באמצע, ויהיה נמתק בשרשו בין החסד והרחמים. כי כל השנה הוי יצחק משמאל, ואברהם הוא ימין, ויעקב הוא הַבְּרִיחַ הַתֵּיכוֹן המחבר הקצוות וכולל הגבורה בחסד⁴⁴. אך בראש השנה שכל באי עולם עוברין לפניו כְּבָנֵי מְרוֹן (ר"ה טז א), ועת דין הוא ושלא להתגבר ח"ו מדת שמאל, לזאת אנו עושים על ידי אתערותא דלתתא שיהיה אברהם ימין, ויעקב שהוא רחמים משמאל, ויצחק באמצע, בכדי להמתיק בשרשו כנזכר לעיל משני צדדים, היינו טעמיה דשופר וכוונת התקיעות

אך אם ח"ו מעשי התחתונים גורמים, ויש התנגדות גדול להתגברות הדינים ח"ו למדת גבורה - אז יעקב שהוא רחמים, ואינו כולו חסד, רק על ידי שהוא הבריח התיכון, והוא הכולל הגבורה בחסד ונעשה מדת רחמים - אז כשהוא מצד שמאל, לא יוכל להמתיק הדינים מחמת מעשי התחתונים הגורמים התגברות הדינים, ואז הקדוש ברוך הוא ברחמיו המרובים הרוצה לזכות עמו בני ישראל עושה פעולה אחרת להמתיק הדינים; היינו שמעמיד ליעקב מצד הימין, ואברהם מצד שמאל, ויצחק באמצע, ואז נמתקו הדינים בשרשם. כי יעקב שהוא רחמים כשהוא מצד ימין - הוא ממתיק יותר, ואברהם שהוא כולו חסד גם מצד שמאל ממתיק, ואז נמתקו הגבורות בשרשם⁴⁵. וזהו שמפרש הפסוק בתוכחה, שאז התגברות הדינים מאד על ידי מעשי התחתונים אשר המה גורמים להתגברות הדינים, כנזכר לעיל; אזי וזכרתי את בריתי יעקב⁴⁶ היינו שיהיה יעקב ראשון - היינו מצד הימין, ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור היינו יעקב מימין ואברהם בשמאל ויצחק באמצע, והארץ אזכור שיהיה קיום לעולם על ידי זה

ומשם פָּאָרָה ביאור הפסוק שלפנינו, כי כשביקש יעקב לברך את בני יוסף - נסתלקה שכינה ממנו, לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים, ויִהְיֶה ובני ממנשה, ואזי יהיה התגברות הדינים מאד. ואז התפלל יעקב שיהיה אז קיום לעולם, ולא יִכָּלֶה העולם בהתגברות הדינים, ועשה פעולה זו הנזכרת לעיל, להיות הוא מצד ימין. וזהו שאמר **האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו** לפניו דייקא⁴⁷, היינו על ידי שהיה מחזיק מאליו על ידי אתערותא דלתתא, ולא כמו שכתוב אצל נח (בראשית ו ט) אֶת הָאֱלֹהִים הַתְּהַלֵּף נח, שהיה צריך סַעַד לְתַמְכוֹ שֶׁלֹּא הִיָּה עַל יְדֵי אֲתַעְרוּתָא דִלְתַתָּא⁴⁸. אבל אצל אבותיו של יעקב היה על ידי אתערותא דלתתא, וזהו לפניו דייקא

וזהו המלאך הגואל אותי מכל רע הוא גם כן על ידי אתערותא דלתתא מתתא לעילא עד אין סוף ב"ה, יברך את הנערים היינו ישפיע להם שפע טובות מעילא לתתא, ואף שיהיה אז התגברות הדינים מאד - אף על פי כן יומתקו הדינים על ידי פעולה זו, היינו ויקרא בהם שמי ושם אבותי וגוי היינו שאהיה אני ראשון מצד ימין, ושם אבותי אברהם ויצחק היינו אברהם משמאל ויצחק באמצע⁴⁹, וזהו הוא"ו הנוספת של ויצחק, כי הוא"ו הוא הַבְּרִיחַ הַתֵּיכוֹן, כמו שנאמר (שמות ג ו) וְאֵלֹהֵי יַעֲקֹב בְּתוֹסֶפֶת וְאֵינִי שֶׁל יוֹאֵלֵהִי⁵⁰, מפני שהוא הבריח התיכון כמובן. גם כאן מורה לנו הוא"ו של ויצחק שהוא יהיה הבריח התיכון באמצע, ואז יהיה המתקת הגבורות בשרשם. וזהו וידגו לרוב בקרב הארץ שאז יהיה קיום לעולם, והבן

⁴³ זוהר - רעיא מהימנא כרך ג (במדבר) פרשת פנחס דף רל עמוד ב: תקיעה דאברהם שברים דיצחק תרועה דיעקב

⁴⁴ זוהר כרך ב (שמות) פרשת תרומה דף קעה עמוד ב: אמר רבי שמעון, והבריח התיכון בתוך הקרשים מברייח מן הקצה אל הקצה דא הוא יעקב קדישא שלימא כמה דאוקימנא דכתיב (בראשית כה) ויעקב איש תם ישב אהלים יושב אהל לא כתיב אלא ישב אהלים תרי דאחיד להאי ואחיד להאי אוף הכא כתיב והבריח התיכון בתוך הקרשים מברייח מן הקצה אל הקצה דאחיד להאי ואחיד להאי, דתנינן מאי איש תם כתרומו שלים, שלים מכלא שלים לתרין סטרין לעתיקא קדישא ולזעיר אפין, שלים לחסד עלאה ולגבורה עלאה ואשלים להאי ולהאי, א"ר שמעון חמינא דהא חכמתא כלל כלא, וחסד עלאה נפקא מחכמה, גבורה דהוא דינא תקיפא נפקא מבינה, יעקב אשלים לתרין סטרין, ואבהן כלל כלא ויעקב כלל אבהתא

⁴⁵ תולדות יעקב יוסף בראשית פרשת נח: דשמעתי בשם מורי זלה"ה מה שביאר בכתיבי האר"ה זלה"ה למתק דינין בשרשן, היינו ע"י שימצא בדין שורש חסד, אז נעשה הכל חסד, ונמתק הדין בשרש חסד זה שמצא בו, ודפח"ח.

⁴⁶ מאור ושמש שמות פרשת בשלח: וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, מפני מה נזכר יעקב תחילה. ותוכן הדברים שם, כי בעת התגברות הדינים ח"ו צריכים לעלות הגבורות לשרשן - למקורם העליון, וְשֵׁם יִשְׂרָאֵל עֵלָה בְּמַחֲשֶׁבֶת תְּחִילָה, ונכלל הגבורות בהחסדים ונעשה כולו רחמים. ובראש השנה, שאז אין כל כך התגברות הדינים רק שהוא עת המשפט, ד'י אם הם כסדרן 'אברהם יצחק יעקב', נכלל גם כן יצחק באברהם, ויעקב ונעשה כולו חסד כולו רחמים. והיינו טעמא דשופר, שאנו מכוונים תש"ת - אברהם יצחק יעקב.

⁴⁷ רש"י בראשית פרק ו פסוק ט: את האלהים התהלך נח - ובאברהם הוא אומר (י"א) התהלך לפני, (כד מ) אשר התהלכתי לפניו, נח היה צריך סעד לתומכו, אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו:

⁴⁸ מאור ושמש בראשית פרשת נח: העיקר תולדות של צדיקים - הוא מעשים טובים, כפירוש רש"י. והנה נח לא התעורר כל כך אתערותא דלתתא, כידוע מספרים הקדושים. על כן היה תחלה אתערותא דלעילא, כדאיאת 'ונח מצא חן' - הוא מצא, אבל כביכול השי"ת לא מצא.

⁴⁹ ובה מיושב הטעם שהזכיר יעקב שמי ושם אבותי אברהם ויצחק, שהוא להורות שהוא יהיה הראשון מימין ואברהם משמאל ויצחק באמצע

⁵⁰ זוהר כרך ב (שמות) פרשת וארא דף כו עמוד א: וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב ביעקב תוספת וא"ו דאיהו שלימו דאבהן כמא דאת אמר אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ביעקב תוספת וא"ו,